

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η επέκταση του ευρωπαϊκού εμπορίου στην Ανατολή ενίσχυσε τις εμπορικές συναλλαγές της δυτικής Ευρώπης με την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Σταδιακά, πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη, τα Ιωάννινα, η Σμύρνη και η Χίος εξελίχθηκαν σε σημαντικά εμπορικά κέντρα με τους Έλληνες πρωταγωνιστές στο εμπόριο και στην ναυτιλία, ενώ ενισχύθηκαν και οι ελληνικές κοινότητες σε πόλεις ξένων χωρών.

Οι Έλληνες έμποροι και κάτοικοι σε χώρες της Ευρώπης γνώρισαν τις ιδέες του **Διαφωτισμού**.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΙΔΕΩΝ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

Α. Απορρίπτεται κάθε αυθεντία, δηλαδή κάθε πρόσωπο/ιδέα/θεσμός στα οποία αναγνωρίζεται κύρος και επιβολή χωρίς αμφισβήτηση.

Β. Ασκείται κριτική σε κάθε γνώση.

Γ. Η Λογική είναι το μόνο ασφαλές μέσο εξήγησης του κόσμου.

Δ. Ο άνθρωπος μπορεί να προσδεύει διαρκώς.

Οι φυσικοί επιστήμονες είχαν ήδη το ενδιαφέρον να ανακαλύψουν φυσικούς νόμους που διέπουν την λειτουργία του κόσμου· κριτήριο αλήθειας των επιστημονικών υποθέσεων είναι το πείραμα. Ο Νεύτωνας διατύπωσε τον νόμο της παγκόσμιας έλξης και υποστήριξε ότι το σύμπαν λειτουργεί με βάση φυσικούς νόμους.

Διαφωτισμός και Πολιτική – Οικονομία

Μόνο και μόνο επειδή είναι άνθρωποι, όλοι οι άνθρωποι έχουν **φυσικά δικαιώματα** που δεν μπορεί να καταργήσει καμιά εξουσία: ζωής, ελευθερίας, ιδιοκτησίας, ισότητας ενώπιον του νόμου, ελευθερίας σκέψης και έκφρασης. Αν το Κράτος γίνει τυραννικό, οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα της αντίστασης (Άγγλος φιλόσοφος Τζον Λοκ).

Βασική ιδέα είναι και η **διάκριση των εξουσιών**, την οποία πρόβαλε ο Μοντεσκιέ: Άλλο σώμα εφαρμόζει διοικητικά τους νόμους (κυβέρνηση-εκτελεστική εξουσία), άλλο σώμα θεσπίζει τους νόμους (βουλή-νομοθετική εξουσία), άλλο σώμα ελέγχει την τήρηση των νόμων (δικαστές-δικαστική εξουσία). Δεν πρέπει ένα άτομο ή μια εξουσιαστική ομάδα να συγκεντρώνει όλες τις κρατικές εξουσίες, διότι πιθανότατα είναι η κατάχρηση εις βάρος των πολιτών.

Σύμφωνα με τον **φιλελευθερισμό**, το Κράτος φροντίζει μόνο να υπάρχουν δημόσια τάξη, ειρήνη, ασφάλεια, βασικές κοινωφελείς υποδομές, σταθερό σύνολο κανόνων, για να μπορεί το άτομο να αξιοποιήσει πολλαπλές ευκαιρίες ζωής με ελευθερία και νόμιμη προσπάθεια.

Ο Άνταμ Σμιθ έγραψε αναλυτικά για την εφαρμογή του φιλελευθερισμού στην Οικονομία. Επειδή ο άνθρωπος έχει το φυσικό δικαίωμα της ιδιοκτησίας, πρέπει να ασκεί ελεύθερα οικονομική δραστηριότητα. Οι καταναλωτές ωφελούνται από τον ανταγωνισμό και όχι από τα μονοπώλια.

Διαφωτισμός και Θρησκεία-Εκπαίδευση

Καταδικαζόταν ο θρησκευτικός φανατισμός και η άσκηση διώξεων κατά όποιου δεν δεχόταν το δόγμα της Καθολικής Εκκλησίας, η οποία είχε κυρίαρχη θέση. Ως λύση προτάθηκε να καθιερωθεί η ανεξιθρησκία, δηλαδή η ανοχή στην ελεύθερη παρουσία όλων των θρησκειών στην κοινωνία.

Η Εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται στην προσωπική έρευνα του μαθητή, κατά τον Ρουσό στο έργο του «Αιμίλιος». Ο δάσκαλος μόνο θέτει ερωτήματα και οδηγεί τον μαθητή στην ανακάλυψη απαντήσεων· δεν μεταδίδει «έτοιμες» γνώσεις ως απαντήσεις.

Στην «Εγκυκλοπαίδεια» (33 τόμοι, συλλογικό έργο) καταγράφηκαν όλες οι νέες γνώσεις, οι νέες ιδέες και αντιλήψεις για διάφορα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και άλλα θέματα.

Οι Έλληνες υποστηρικτές του Διαφωτισμού θαύμαζαν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό ως πηγή έμπνευσης για την ελευθερία. Πίστευαν ότι η λογική μπορεί να αλλάξει τον κόσμο και η εκπαίδευση πρέπει να στηρίζεται στις θετικές επιστήμες, να έχει ως γλώσσα επικοινωνίας την λαϊκή γλώσσα και να υπηρετεί την προοπτική του αγώνα για ελευθερία. Πολλοί Έλληνες έμποροι σε κοινότητες του εξωτερικού ίδρυσαν σχολεία στις πατρίδες τους, χρηματοδοτούσαν την εκτύπωση βιβλίων, εφημερίδων, περιοδικών και χορηγούσαν υποτροφίες για σπουδές. Αυτό το κίνημα ονομάστηκε **Νεοελληνικός Διαφωτισμός**.

Λόγιοι που συνδέονταν με την Εκκλησία έκριναν ότι η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται σε εκκλησιαστικά κείμενα, να περιορίζεται στην γνωριμία με την θρησκευτική παράδοση, κυρίως, και να χρησιμοποιεί ως γλώσσα επικοινωνίας την αρχαϊζουσα γλώσσα.

Στο έργο του «Νέα Πολιτική Διοίκηση», ο Ρήγας Βελεστινλής πρότεινε τη δημιουργία μιας Ελληνικής Δημοκρατίας η οποία θα αντικαθιστούσε την Οθωμανική Αυτοκρατορία σε όλη την Βαλκανική Χερσόνησο και στην οποία θα επικρατούσε ισονομία και ισοπολιτεία για όλους. Μετά από προδοσία, η συνεργασία Αυστριακών και Τούρκων οδήγησε στην θανάτωση του Ρήγα Βελεστινλή.

Στο έργο του «Ελληνική Νομαρχία», ο Ανώνυμος συγγραφέας υποστήριξε ότι οι Έλληνες πρέπει να αγωνιστούν μόνοι τους για την ελευθερία τους.

Ο Αδαμάντιος Κοραής, υποστηρικτής των φιλελεύθερων ιδεών της **Γαλλικής Επανάστασης**, θεωρούσε ότι οι Έλληνες πρέπει πρώτα να μορφωθούν, για να κερδίσουν την ελευθερία τους. Διαφωνούσε και με την χρήση της αρχαίας γλώσσας και με την χρήση της τρέχουσας δημοτικής γλώσσας· κατά την γνώμη του, θα έπρεπε να αφαιρεθούν από την δημοτική λαϊκές και ξένες λέξεις.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ

A. ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ

B. ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ «ΝΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΟ». Εκδόσεις Φιλελεύθερος Τύπος 5/2019:

ΠΕΤΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

[ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΧΑΡΝΩΝ]

9/2020

